

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-150 (Muafiyet/Menfi Tespit)
Karar Sayısı : 11-47/1167-413
Karar Tarihi : 14.09.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

10 **B. RAPORTÖRLER** : Esin AYGÜN, Burcu CAN, Yunus ALTINIŞIK

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

: - Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı
Vekili A. Serhat KAYA
Adresi: Türk Hava Yolları Genel Yönetim Binası
Atatürk Havalimanı Yeşilköy, Bakırköy-İstanbul

D.TARAFLAR

: - Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti.
Gebze Organize Sanayi Bölgesi, 266 ada,
11 parsel 1700 sokak, no:1704 Gebze/İzmit
- Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı
Türk Hava Yolları Genel Yönetim Binası
Atatürk Havalimanı Yeşilköy, Bakırköy/İstanbul

20 **E. DOSYA KONUSU:** Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı (THY) ile Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti. (Goodrich-THYT) arasında imzalanan Bakım Onarım ve Revizyon Sözleşmesi'ne muafiyet/menfi tespit verilmesi talebi.

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 10.05.2011 tarih ve 3613 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4., 5. ve 8. maddelerinin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 26.08.2011 tarih ve 2011-4-150/ MM-11-360.EA sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Raporu, 05.09.2011 tarih ve REK.0.18.00.00-130.01.03/411 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-47 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

30 **G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da; Türk Havayolları Anonim Ortaklığı ile Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti. arasında imzalanan Bakım Onarım ve Revizyon Sözleşmesi'nin içerdiği "nase", "thrust reverser" parçalarına ve bunlarla ilgili diğer parçalara ilişkin bakım, onarım ve revizyon hizmetlerinin; fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verilmesi şartıyla 5 yıl süreyle münhasıran Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti.'den alınmasına yönelik düzenlemenin Goodrich TTHY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti.'nin kurulması işlemi ile doğrudan ilgili ve zorunlu bir düzenleme olması nedeniyle yan sınırlama olarak kabul edilmesi gerektiği, bu sebeple bahse konu sınırlamaya 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin uygulanmasının mümkün olmadığı ve Kanun'un 5. ve 8. maddeleri uyarınca menfi tespit yahut muafiyet değerlendirmesi yapılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

H. YAPILAN İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Teşebbüslere İlişkin Bilgiler

H.1.1. Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti. (Goodrich-THYT)

50 Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti. (Goodrich-THYT), TSA-Rina Holdings B.V. (Goodrich) ile Türk Hava Yolları Teknik A.Ş. (THYT) tarafından kurulmuş bir ortak girişim şirkettir. Söz konusu şirket uçak motorunun dışını kaplayan “nasel” parçalarının (nasel veya nacelle), motordan geçen hava akımını iterek uçağın durmasını hızlandıran parçalarının (thrust reverser) ve diğer gövde parçalarının (airframe) bakım, tamir ve onarımını yapmaktadır. Goodrich-THYT ortak girişiminin kurulması işlemine izin verilmesi talebi ile Rekabet Kurumuna yapılmış olan başvuru neticesinde, Rekabet Kurulu'nun 27.10.2010 tarih ve 10-67/1414-532 kararı ile tarafların toplam pazar payları ve cirolarının 1997/1 sayılı Tebliğ'de öngörülen eşikleri aşmaması nedeniyle belirtilen işlemin izne tabi olmadığına karar verilmiştir.

60 Bahsi geçen şirketin bağlı olduğu şirket gruplarından biri olan Goodrich, dünya çapında uçak yedek parçaları ve sistemleri tedarikçisidir ve uçak parçaları ve komponentleri için bakım, tamir ve onarım hizmetleri sağlamaktadır. Diğer bir şirket olan THYT, Türk Hava Yolları A.O.'nun hisselerinin tamamına sahip olduğu bir şirkettir. THYT Yeşilköy Atatürk Havalimanındaki tesislerinde, uçak bakımı motor ve komponent bakımı dahil olmak üzere, bakım, tamir ve onarım hizmetleri sağlamaktadır.

Goodrich-THYT henüz operasyonel olarak faaliyete geçmediği için, gerçekleşen 2010 yılı cirosunun bulunmadığı bildirilmiştir. Bildirim Formu'nda yer alan bilgilere göre, Şirketin 2011 yılının Ağustos ayından itibaren operasyonel olarak faaliyete geçmesi beklenmektedir. Ticari ve askeri parça üretim giderlerini ve satış sonrası destek gelirlerini içeren 2010 yılı cirosu (.....) Amerikan Doları (.....TL) olarak gerçekleşmiştir¹. 2011 yılı Ağustos-Aralık dönemi için beklenen pazar payının ise %(.....) olduğu ifade edilmiştir.

H.1.2. Türk Hava Yolları A.O. (THY)

70 1933 yılında kurulan Türk Hava Yolları A.O.'nın (THY) ana faaliyet konusu yurtiçi ve yurt dışında yolcu, kargo ve posta hava taşımacılığı yapmaktır. THY, taşıma gelirlerinin önemli bir kısmını (yaklaşık % (.....)'i) dış hatlardan elde etmektedir. 31 Mart 2011 itibariyle uçuş noktası yurt içinde 41'e, yurt dışında 134'e (yurtiçinde 42 havaalanı ve yurtdışında 136 havaalanı olmak üzere toplam 178 havaalanı) ulaşmış olup, yolculara bu noktalarda hizmet veren satış / istasyon üniteleri, acente ve genel satış acenteleri bulunmaktadır. THY'nin hissedarlık, yönetim kurulu ve denetim kurulu yapıları sırasıyla Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'deki gibidir:

Tablo- 1: THY'nin Hissedarlık Yapısı

Hissedarlar	Hisse Oranı
T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	% 49.12
Diğer (halka açık kısım)	% 50.88
Toplam	% 100.00

80

¹ 2010 yılı TCMB döviz alış kuru ortalaması (1,50036 TL) esas alınarak hesaplanmıştır.

Tablo-2: THY'nin Yönetim Kurulu Üyeleri

Hamdi Topçu (Yönetim Kurulu Başkanı)
Prof. Dr. Cemal Şanlı
Doç Dr. Temel Kotil
Mehmet Büyükekşi
Mehmet Muzaffer Akpınar
İsmail Gerçek
Gülsüm Azeri

Tablo-3: THY'nin Denetim Kurulu Üyeleri

Naci Ağbal
Orhan Birdal
Ateş Vuran

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

90 Rekabet Kurulu'nun 27.10.2010 tarih ve 10-67/1414-532 sayılı kararında ilgili pazar "nasel" ve "thrust reverser" a yönelik bakım, tamir ve onarım hizmetleri pazarı" şeklinde tanımlanmıştır. "Nasel" ve "thrust reverser" bakım hizmetleri (maintenance) rutin kontroller de dahil olmak üzere yapısal tetkikleri içermektedir. "Nasel" ve "thrust reverser" tamiri (repair) ise zarar görmüş ve yıpranmış parçaların restorasyonu, yeniden döşenmesi, tadilatı ve modifikasyonundan ve birleştirme işlemlerinden oluşmaktadır. Öte yandan "nasel" ve "thrust reverser" onarımı (overhaul) parçaların ayrılması, genel tetkikler, temizleme ve parçaların yeniden montajı ile test edilmesi işlemlerini kapsamaktadır. "Nasel" e ilişkin bakım, tamir ve onarım hizmetleri, uçağın motorunun yerleştirildiği, "nasel" diye adlandırılan bölüm için verilen bakım, tamir ve onarım hizmetlerinden oluşmaktadır. "Nasel" e ilişkin bakım, tamir ve onarım hizmeti, motorun kendisi için verilen bakım, tamir ve onarım hizmetinden farklıdır ve farklı teknik bilgi ve kapasite gerektirmektedir. "Thrust reverser" lar, motordan geçen hava akımını iterek uçağın durmasını hızlandıran parçalar olup, konum olarak uçakta motorun dışını kaplayan "nasel" de bulunur.

100 Bildirime konu Sözleşme THY'nin filosunda bulunan uçaklara ilişkin olarak uçak motorunun dışını kaplayan "nasel" parçalarına, motordan geçen hava akımını iterek uçağın durmasını hızlandıran parçalara "thrust reverser" ve bunlarla ilgili diğer parçalara "airframe" (gövde) ilişkin bakım, onarım ve revizyon hizmetlerinin; fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verilmesi şartıyla beş yıl süreyle münhasıran Goodrich-THYT'den alınmasına ilişkindir. Bu nedenle işbu dosya bakımından da ilgili ürün pazarının "nasel" ve "thrust reverser" a yönelik bakım, tamir ve onarım hizmetleri pazarı" şeklinde tanımlanmasının uygun olacağı kanısına varılmıştır.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Goodrich-THYT tarafından sunulacak bakım, tamir ve onarım hizmetleri ülke genelinde faaliyet gösteren tüm hava yolu şirketlerinin sahip olduğu/işlettiği uçaklara yönelik olduğundan, ilgili coğrafi pazarın "Türkiye" olarak belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

H.3. Değerlendirme

Söz konusu işlem, THY ve Goodrich-THYT arasında 28.04.2011 tarihinde imzalanan Bakım Onarım ve Revizyon Sözleşmesi'ne muafiyet/menfi tespit verilmesi talebinden

120 ibarettir. Bildirime konu Bakım, Onarım ve Revizyon Sözleşmesi ile THY'nin filosunda bulunan uçakların "nasel", "thrust reverser" parçalarına ve bunlarla ilgili diğer parçalara ilişkin bakım, onarım ve revizyon hizmetlerinin; fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verilmesi şartıyla beş yıl süreyle münhasıran Goodrich-THYT'den alınması hususunda taraflar mutabık kalmışlardır.

Bildirim Formu'nda, uluslararası bir bakım kuruluşu olan Goodrich'in Goodrich-THYT aracılığı ile Türkiye'de Nasel ve Thrust Reverser'a ilişkin bakım, onarım ve revizyon merkezi kurmasının önemli ölçüde know-how aktarımı ve yatırım yapmak suretiyle gerçekleştirilecek olmasından dolayı, Goodrich için THY ile beş yıl süreli münhasır hizmet sözleşmesi imzalanmasının bu yatırımın olmazsa olmazı olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca amaç "*Türk Hava Yolları'nın Motor Kaportası, İtici Güç Ters Çevirici ve motor kaportası ve itici güç ters çevirici parça ve komponentleri revizyonu işine ilişkin gereksinimlerini, bu Sözleşme'de yer alan koşul ve şartlar altında GTTSC²'den satın almasını sağlamak*" olarak düzenlenmiştir.

Sözleşmenin incelenmesinden, THY'ye münhasıran Goodrich-THYT'den alım yapma yükümlülüğünün sözleşmenin 3. maddesi ile düzenlendiği görülmüştür. İlgili hüküm aşağıda yer almaktadır:

140 (**.....TİCARİ SIR.....**)

Sözleşmenin süresini ve feshini düzenleyen 22. madde uyarınca, bahse konu sözleşme 31 Mayıs 2016 tarihinde sona erecektir. Dolayısıyla sözleşme beş yıllık bir süre için düzenlenmiştir. Yukarıda yer verilen hükümlerin incelenmesinden, THY'ye beş yıl süre ile münhasıran Goodrich-THYT'den alım yapma yükümlülüğü getirildiği anlaşılmıştır.

Başvuru konusu İşlem Rekabet Kurulu'nun 27.10.2010 tarih ve 10-67/1414-532 sayılı kararı uyarınca izne tabi olmadığı tespit edilmiş bir devralma işleminin unsurunu oluşturmakla birlikte, tarafların yapmış oldukları başvuru sebebiyle bahse konu anlaşma değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan bildirim esasen Rekabet Kurulu'nun mezkûr kararına dayanmaktadır. Zira kararda ortak girişim şirketi kurulduktan sonra, yoğunlaşma işleminin tarafları ile ortak girişim şirketi arasında imzalanacak "yan sözleşmeler" değerlendirilmiştir. Son şeklini almadığı tespit edilen yan sözleşmelerden "Mutabakat Zaptı" uyarınca THY ve ortak girişim şirketi arasında "Bakım, Onarım, Tamir Sözleşmesi" imzalanacağı, bu çerçevede THY'nin ortak girişim şirketinden beş yıl münhasıran hizmet alacağı ve bu hizmetin fiyatının sözleşme eklerinde tespit edildiği anlaşılmıştır. Ancak son şeklini almadığından anlaşmaya ilişkin tam bir değerlendirme yapılamamıştır. Bu nedenle "Bakım Onarım ve Tamir Sözleşmesi"nin işlemle doğrudan ilgili ve gerekli bir yan sınırlama niteliğinde olmadığı, imzalanması planlanan söz konusu anlaşmaların Kanun'un 4. maddesi anlamında teşebbüsler arası anlaşma niteliğinde olabileceği değerlendirilmiştir. Bu kapsamda mevcut başvurunun; ortak girişim şirketi kurulduktan sonra, işlemin tarafları ile ortak girişim şirketi arasında imzalanacak yan sözleşmeler imzalandıktan

² Goodrich-THYT'nin kısaltması olarak kullanılmıştır.

sonra muafiyet değerlendirmesi için Kurumumuza başvurulabileceği şeklindeki karar doğrultusunda yapıldığı ifade edilmiştir.

170 Yoğunlaşma işlemi ile *doğrudan ilgili* ve işlemin uygulanabilmesi ve yoğunlaşmadan beklenen etkinliklerin tam olarak sağlanabilmesi için *gerekli* olan sınırlamalar, “yan sınırlamalar” olarak nitelendirilmektedir. Bu çerçevede yan sınırlama olduğu tespit edilen bir anlaşma (yahut uygulama), yoğunlaşma işleminin bir unsuru olarak değerlendirildiğinden, bu tür sınırlamalara 4054 sayılı Kanun’un 4. ve 6. maddeleri uygulanmamaktadır.

Öte yandan, rekabet hukukunda, birleşme veya devralma değerlendirmelerinde, genellikle, sabit miktarlar ve belli bir süre için öngörülen satma veya satın alma yükümlülükleri yan sınırlama olarak kabul edilebilirken; münhasırlık, işlem için doğrudan ilgili ve gerekli bir yan sınırlama olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle THY’den konu ile ilgili gerek yazılı gerek şifahi olarak bilgi talep edilmiş ve özellikle “*THY fiyat, kalite ve teslimat sürelerinin rekabetçi olması koşuluyla 5 yıl süre ile münhasıran Ortak Girişimden hizmet alacaktır*” ibaresinin nasıl uygulanacağına açıklanması talep edilmiştir.

180 Alınan bilgiler çerçevesinde sözleşmede yer alan “bu Sözleşme süresince fiyatlandırma, kalite ve hizmet süresine ilişkin uluslararası rekabetçi seviyelerde hizmet vermeye devam ettiği sürece” ibaresi ile mutlak bir münhasırlığın yaratılmadığı anlaşılmıştır. Zira THY, fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verildiği taktirde, beş yıl süre ile münhasıran Goodrich-THYT’den hizmet alacaktır. Ortak girişim şirketi imzalanan anlaşma kapsamında sağlayacağı hizmetlerin kalite, süre ve fiyat açısından rekabetçi olacağını beş yıl süre ile garanti etmektedir. Bundan başka taraflar arasında belirlenen fiyatın sermaye hukuku mevzuatına ve ilgili diğer düzenlemelere uygun olması gerekmektedir. Alınan bilgilerde ayrıca söz konusu alım yükümlülüğünün ortak girişim şirketine yapılan yatırımın geri dönüşünün sağlanması için vazgeçilmez olduğuna dikkat çekilmiştir.

190 Ortak girişim işlemlerinde, beş yıla kadar olan bir geçiş süresi boyunca üst veya alt pazarlarda faaliyet gösteren ana teşebbüsler ile kurulacak ortak girişim arasında alım veya satım yükümlülükleri getirilmesi, ortak girişim işlemi için doğrudan ilgili ve gerekli bir yan sınırlama olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle bir ortak girişim olan Goodrich-THYT’nin yeni bir teşebbüs olarak piyasada varlığını gösterebilmesi ve aktif bir oyuncu olabilmesi bakımından söz konusu geçiş süresi boyunca ana teşebbüslerden THY’nin bakım, onarım ve revizyon hizmetlerini Goodrich-THYT’den almasında, işlem ile doğrudan ilgili ve gerekli bir düzenleme olması nedeniyle sakınca görülmemiştir. Ancak beş yıldan sonra ortak girişimin artık kendi ayakları üzerinde durabilen bir teşebbüs olacağı öngörüldüğünden, bu tür bir alım yükümlülüğüne de gerek kalmayacağı varsayılmıştır. Ayrıca Goodrich-THYT’nin uzun süre THY’ye bağımlı olacak olması söz konusu ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkması koşulunun yerine gelmesini engelleyeceğinden, ortak girişimin tam işlevsel bir ortak girişim olmayacağı kabulüne de dayanır. Bu durumda, işlemin Kanun’un yoğunlaşmalarla ilgili 7. maddesinden ziyade, rekabeti sınırlayıcı anlaşmalarla ilgili 4. maddesi anlamında incelenmesi gerekecektir. Oysa yapılan bildirimde ortak girişim ile THY arasındaki ilişkinin piyasa koşulları çerçevesinde gerçekleşeceği, ortak girişimin üçüncü şirketlere de hizmet vereceği belirtilmiştir.

210 Yukarıda aktarılan bilgi ve değerlendirmeler ışığında, “nasel”, “thrust reverser” parçalarına ve bunlarla ilgili diğer parçalara ilişkin bakım, onarım ve revizyon

hizmetlerinin; fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verilmesi şartıyla beş yıl süreyle münhasıran Goodrich-THYT'den alınmasına yönelik düzenlemenin, Goodrich-THYT ortak girişim şirketi kurulması işlemi ile doğrudan ilgili ve gerekli bir düzenleme olması nedeniyle yan sınırlama olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

220 1- Türk Havayolları Anonim Ortaklığı ile Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti. arasında imzalanan Bakım Onarım ve Revizyon Sözleşmesi'nin içerdiği "nase", "thrust reverser" parçalarına ve bunlarla ilgili diğer parçalara ilişkin bakım, onarım ve revizyon hizmetlerinin; fiyat, kalite ve teslimat süresi bakımından uluslararası rekabet düzeyleri dahilinde hizmet verilmesi şartıyla 5 yıl süreyle münhasıran Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti.'den alınmasına yönelik düzenlemenin, Goodrich THY Teknik Servis Merkezi Ltd. Şti.'nin kurulması işlemi ile doğrudan ilgili bir düzenleme olarak belirtilmesi nedeniyle yan sınırlama olarak kabul edilmesi gerektiğine, bu sebeple bahse konu sınırlamaya 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin uygulanmasının mümkün olmadığına,

230 2- Bu nedenle, bahse konu sözleşmeye 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.